

Atomsko bomba potopila svet bojnih ladij

Stoper vode in pare se doignil skoro dve milj v zrak

ALOVI POPLAVILI OTOK

Bikini, 25. jul.—Atomsko bomba, najnovije in najstrašnejše uničevalno orožje, je večkrat eksplodirala pod vodo v lani tega otoka z ogromno silo potopila oklepno ladjo Arkanzasa Saratoga in 7 drugih bojnih ladij. 29,000-ton oklepna ladja Arkanzas je potopila pod vodo v nekaj minutah eksploziji.

Bojne ladje so bile potopljene, med temi New York, Pensilvanija in križarica Pensacola, Salt Lake City, Eugen in Nagata. Letalce Independence je preživel eksplozija atomske bombe. Potopljene ladje je eksplozija zlomila v štiri podmore.

Stoper vode in pare se doignil skoro dve milj v zrak. Izgledalo je, da je nekaj ton visel v zraku in potem padlo na ladje v lagunu. Sodiščni tokovi so drveli z vrha pet tisoč čevljev na sebo in butali ob bojne ladje, ostale na površju. Visoki valovi so udarjali ob obrežja o tri milje daleč od potopljene. Bikini ni bil poškodovan, toda voda je zagrnila otok v bližini.

Eksplozija atomske bombe potopila pod vodo je vodil admiral W. H. Blandy. On je dejal, da je bila radioaktivna eksplozija faktor pri drugi preizkušnji, ki je bila izvedena 1. julija. Takrat je atomsko bomba eksplodirala nad otokom Bikinskega. V prvi preizkušnji je bilo šest bojnih ladij potopljenih, 36 pa poškodovanih.

Atomsko bomba je bila izkušena na Hirošimo, tretja pa na Nagasaki, japonski mesti, česar na bojne ladje v lagunu atomskega otoka.

Atomsko bomba napadla ameriške kapitaliste

Podžiganje civilne vojne na Kitajskem

25. jul.—Pravda, glavna komunistična stranka, je objavila ameriške kapitaliste in obdolžila, da želijo novo vojniško ameriška vlada podžigati civilno vojno na Kitajskem. Komunistična stranka bo odločno pritiskala na Trumanovo administracijo za revizijo notranje in zunanje politike. Cilj zunanje politike naj bo utrditev prijateljstva med Ameriko in Sovjetsko unijo in vsestranska kooperacija.

Revija dalje pravi, da se sedanja ameriška politika na Kitajskem radikalno razlikuje od one, katero je izvajala Rooseveltova administracija. Prizadevanja v vojni so bila za zedinjenje Kitajske, sedanja ameriška politika pa je ojačanje oboje strani sil generalisima Kaišeka za boj proti komunistom. Ameriške vojske se morajo zdaj boriti v napovedani vojni za vzdrževanje reakcionarnega in teroriističnega Kaišekovega režima.

Domače vesti

Zopet v civilu

Chicago.—Zadnji teden se je vrnil v civilno življenje Boyan Alesh, sin Franka in Minke Alesh. Služil je pri trgovski mornarici tri leta in pol—pol-drugo leto na Pacifiku, zadnji dve leti pa na Atlantiku in Južnem oceanu.

Nov grob v Detroitu

Dearborn, Mich.—Dne 16. jul. je umrl Louis Lapanja, rojen leta 1887 v Otaležu, Primorsko, v Ameriki od 1913. V Dearbornu je živel zadnjih 20 let, prejel pa v Pensilvaniji. Tukaj zapuščena in poročena hčer, v Milwaukeeju sestrično, nekje v Illinoisu bratranca, in starem kraju sestro, v Argentini pa brata.

Iz Clevelanda

Cleveland.—V ponedeljek je v Euclidu naglo umrl James Fogaris, star 59 let, doma iz Poljana, fara Šmihel pri Žužemberku, v Ameriki 40 let. Tukaj zapuščena tri poročena hčere, dve sestre, tri brate in pet vnukov, v starem kraju pa brata.—Poročila sta se Anthony Maizel in Olga Homovec.—Pri družini Leopold Ponikvar so se oglasile rojenice in pustile hčerko.

Komunisti osvojili staro linijo

Člani stranke dobili navodila

New York, 25. jul.—Člani eksperimentalnega odbora ameriške komunistične stranke so osvojili staro linijo v izjavljanju smernic. Ta bariza na militantnosti in razredni zavednosti v smislu Marksovih in Leninovih teorij.

Zaključke, sprejete na seji odbora, je objavil Daily Worker, glasilo komunistične stranke. Na podlagi teh so člani dobili navodila. Ta so:

Organiziranje masnih akcij za preprečitev inflacije, podpiranje zadružnega gibanja in nova pogajanja za svibanje mezd.

Mobiliziranje za podpiranje kandidatov za kongresnike in senatorje, ki zagovarjajo interese delavcev, ter progresivnih sil pri novembrskih volitvah.

Agitacija za odpoklic ameriških čet iz kitajskih pokrajin in za ustave pošiljanja orožja režimu generalisima Kaišeka, ki je odgovoren za civilno vojno na Kitajskem.

Odbor je tudi instruiral člane, naj vodijo kampanjo za ustanovitev protifašistične koalicije in oživljenje programa socialnih izboljšav pokojnega predsednika Roosevelta. Komunistična stranka bo odločno pritiskala na Trumanovo administracijo za revizijo notranje in zunanje politike. Cilj zunanje politike naj bo utrditev prijateljstva med Ameriko in Sovjetsko unijo in vsestranska kooperacija.

Revija dalje pravi, da se sedanja ameriška politika na Kitajskem radikalno razlikuje od one, katero je izvajala Rooseveltova administracija. Prizadevanja v vojni so bila za zedinjenje Kitajske, sedanja ameriška politika pa je ojačanje oboje strani sil generalisima Kaišeka za boj proti komunistom. Ameriške vojske se morajo zdaj boriti v napovedani vojni za vzdrževanje reakcionarnega in teroriističnega Kaišekovega režima.

Rusija zavrgla ameriški načrt

Baruch bo morda resigniral

New York, 25. jul.—Andrej A. Gromyko, reprezentant Rusije, je zavrnil ameriški načrt glede kontrole atomske energije na viharni seji članov odbora Združenih narodov za atomsko energijo.

"Sovjetska unija," je dejal, "ne more sprejeti načrta ne v celoti in ne v separatnih delih, ker ni v soglasju z načeli varnosti in vzdrževanja svetovnega mira. Odpovedala se tudi ne bo pravici vetiranja."

Gromykovali stališče je vzemirilo ameriške delegate. Bernard M. Baruch, načelnik delegacije, ki je pred nekaj tedni predložil načrt odboru za atomsko energijo, bo morda resigniral. Naznanil je, da se bo posvetoval s predsednikom Trumanom in državnim tajnikom Byrnesom pred odločitvijo.

Člani varnostnega sveta Združenih narodov so se večeraj ponovno sestali na seji, kateri je predsedoval dr. Eelco Van Kleffens, reprezentant Holandije. Sprejet je bil zaključek, da se seja skupščine Združenih narodov, ki se je imela pričeti 3. septembra, odloži do 23. septembra zaradi mirovne konference v Parizu, ki se bo pričela prihodnji ponedeljek. Konference se bodo udeležili reprezentanti 21 zaveznikih držav.

Predlog egiptске delegacije, naj člani varnostnega sveta razpravljajo o palestinskem vprašanju, je bil poražen, nakar je bila seja zaključena.

Britski rudarji lahko puste delo

London, 25. jul.—Britski rudarji, kakor tudi operatorji, so se oddahnilo, ko je vlada naznanila, da lahko puste delo v premogovnikih in iščejo zasluzka v drugih industrijah. Odredba, da rudarji ne morejo pustiti dela, je bila uveljavljena po izbruhu druge svetovne vojne. Naznanilo je objavil Emanuel Shinwell, minister za kurivo.

Avtna unija pretrgala pogajanja

Milwaukee, Wis., 25. jul.—Robert Ruse, predsednik krajevne avtne unije CIO, je naznanil pretrganje pogajanj z reprezentanti Allis-Chalmers Manufacturing Co. glede končanja stavke, ki je bila oklepana pred več tedni. Izjavil je, da je kompanija odgovorna za pretrganje pogajanj, ker se je uprla diskuziji o pritožbah unije.

Hecht obsodil britsko politiko v Palestini

New York, 25. jul.—Pisatelj Ben Hecht, sonačelnik Ameriške lige za osvoboditev Palestine, je ostro obsodil britsko politiko v Palestini. Dejaj, da so britske avtoritete odgovorne za eksplozije bombe v hotelu King David v Jeruzalemu in druge teroristične čine. Britske čete pobijajo civiliste in pošiljajo žide v koncentracijska taborišča.

Nasičevanje Nemcev v ameriški coni

Frankfurt, Nemčija, 25. jul.—Pšenica, pridelana v Ameriki, prihaja v ameriško okupacijsko cono za nasičevanje nemških civilistov. Polkovnik William Dawson, vojaški guvernir v Wuertembergu, je dejal, da je 10,000 ton ameriške pšenice prišlo v okupacijsko cono v zadnjih treh dneh. On je zanikal govoric, da ameriške vojske avtoritete zasegajo nemška živila v zameno za pšenico.

BITKE MED KITAJSKIMI ČETAMI IN KOMUNISTI

Poziv za formiranje koalicijske vlade ignoriran

AMERIŠKI POMORŠČAKI POSVARJENI

Nanking, Kitajska, 25. jul.—Bitke med četami centralne kitajske vlade in komunističnimi silami so se obnovile. Pozorišče glavnih bitk je v provinci Kiangsi na severni strani reke Jangtse med Sanghajem in Nankingom.

Bitke divjajo tudi v Mandžuriji. Komunistične sile so v ofenzivi na ozemlju pri Harbinu in na fronti ob reki Sungari.

General Marshall, posebni Trumanov poslanec, in John L. Stuart, novi ameriški poslanik, sta se sestala v Nankingu na konferenci. Marshall je dejal, da bo povečal pritisk na vlado generalisima Kaišeka za obnovo pogajanj s komunisti, da se civilna vojna konča.

Komunistični general Enlaj bo morda odpotoval v Nanking iz Sanghaja v svrhu obnove pogajanj s Kaišekom, ki so bila pretrgana pred dvema tednoma. General je dejal, da so ameriški pomorščaki invadirali ozemlje, ki je pod komunistično kontrolo, in izrekel svarilo, da bodo morali prevzeti odgovornost za posledice.

Komunisti trdijo, da kitajski letalci rabijo ameriška letala tipa P-51, katera je Kaišek dobil na podlagi posojilno-najemniškega programa, v napadih na komunistične sile, zbrane na ozemlju ob progi železnice Tsingtao-Tsinan.

Kaišek je ignoriral apel vdove ustanoviteljice kitajske republike za ustanovitev koalicijske vlade. Izjavila je, da Kuomintang (vladna stranka) je za oboje konflikta med Ameriko in Rusijo in da je pod kontrolo reakcije, ki podžiga civilno vojno na Kitajskem. Reakcija ima oporo v Ameriki, ki noče ustaviti pošiljanja orožja, streliva in drugega vojnega materiala Kaišekovi armadi.

Odpor proti podžavljenju industrij

Ruski general presenitil avstrijsko vlado

Dunaj, 25. jul.—Sovjetska Rusija je presenitila avstrijsko vlado in komuniste, ko je general L. V. Kurasov, poveljnik ruskih okupacijskih sil, naslovil pismo kancelarju Leopoldu Figlu z deklaracijo, da se ne strinja s predlogom glede podržavljenja velikih industrij v Avstriji. General je naglasil, da podržavljenje industrij ni v soglasju z ruskimi interesi v Avstriji.

Kurasov pravi v pismu, da nakatero industrije, katere namestava avstrijska vlada podržaviti so nemška lastnina. V nemške roke so prišle po združitvi Avstrije z Nemčijo.

Ruski general se sklicuje na dogovore, ki so bili sklenjeni na konferenci velike trojice v Potsdamu, Nemčija. Kurasov je svetoval avstrijski vladi, naj revizira zakon o podržavljenju industrij.

Avstrijski komunisti že dolgo vodijo kampanjo za podržavljenje industrij. Zadevni zakon je bil sprejet na podlagi sporazumov med komunistično in drugimi strankami. Komunisti ne skrivajo, da jih je stališče, katero je zavzel ruski general, razočaralo.

Parobrodne družbe grmadile profite

Dobile so zavarovalnino za potopljene parnike

Washington, D. C., 25. jul.—Privatne parobrodne družbe so naredile profit čez sto milijonov dolarjev, ker so bili njih parniki potopljeni v teku vojne.

Iz poročila, ki je bilo nedavno objavljeno, je razvidno, da je bilo 570 ameriških parnikov potopljenih v vojnem času. Federalna vlada je plačala lastnikom parnikov zavarovalnino v vsoti \$217,000,000 in poleg teh bodo dobili dodatno vsoto \$50,000,000.

Kompanije so potrošile komaj polovico vsote denarja, ki jim je bil izplačan za zgradnjo parnikov. Dokazi so, da so kompanije dobile desetkrat večjo vsoto za potopljeni parnik kot jih je stal. Na ta način so kompanije nagrmadile profite na račun ameriških davkoplačevalcev.

Tovorni parnik Excello je zgradila vlada v času prve svetovne vojne. Stal jo je \$1,708,323. Leta 1925 je bil parnik prodan družbi American Export Lines za \$58,687.

Pred izbruhom druge svetovne vojne je vlada najela parnik. Družbi je plačala najemnino \$357,637. Na 13. novembra l. 1942 je bil parnik Excello potopljen in kompanija je dobila od vlade v obliki zavarovalnine \$600,000. To je samo eden izmed številnih slučajev, ki kažejo, kako so privatne parobrodne družbe grmadile profite v vojnem času.

Stalingrad se dviga iz razvalin

Rekonstrukcija hitro napreduje

Stalingrad, Rusija, 25. ju.—Vzorec sovjetske gradnje se opaža v tem razdejzanem mestu, v katerem je Hitlerjevo vojno mašino zadela prva velika katastrofa v vojni. Čez pol milijona nemških vojakov je padlo v bitki z Rusi na stalingrajski fronti v zimi l. 1942 in l. 1943.

Danes producirajo oktoberske jeklarke tovarne 600,000 ton jekla letno — tri petine normalne produkcije v predvojni dobi. Velike količine jekla so Rusi dobili iz razbitih nemških tankov, ki se še vidijo v Stalingradu in okolici. Iz jekla izdelujejo traktorje in druge poljedelske stroje.

Zunanji časniki so obiskali jeklarke tovarne. Govorili so z delavci, med katerimi je veliko število vojnih veteranov. Med temi so nekateri, ki so bili udeleženi v borbi za posest Stalingrada.

Stalingrad se naglo dviga iz razvalin in rekonstrukcija hitro napreduje. Gradnje hiš in poslopij so v teku. Stalingrad bo postal v nekaj letih moderno mesto z milijonom prebivalcev. Razvaline tovarn v pasu ob reki Volgi se še vidijo, toda zgrajenih je bilo veliko število novih. Vozovi cestne železnice, avtobusi in žaki, kakor tudi parniki na Volgi, začele producirati elektriko v polnem obsegu v decembru. Jez predstavlja največje rekonstrukcijsko delo v Evropi.

Veliki jez v Dniepru, ki je bil porušen v teku vojne, se obnavlja. Glavna dekla so že izvršena. Grade se električne centrale, ki bodo začele producirati elektriko v polnem obsegu v decembru. Jez predstavlja največje rekonstrukcijsko delo v Evropi.

Vodja gradbenih del je inženir Feodor Loginov. Pri delu je uposlenih čez 14,000 delavcev. Med delavci so nemški vojni ujetniki. Ko bodo jez in drugi projekti zgrajeni, bodo električne centrale producirale tri milijarde kilovatih ur elektrike

Akcija za združitve okupacijskih con

Židje beže iz poljskih krajev

Vlada v Varšavi skuša ustaviti gonjo

Dunaj, 25. jul.—Čez pet tisoč židov je pobegnilo iz poljskih krajev v enem tednu in dobilo začasno zavetje na Dunaju. Vsi pripovedujejo o terorju proti židom na Poljskem, dasi se vlada v Varšavi trudi v prizadevanjih, da ustavi divjo gonjo proti židom.

Židje so si begom rešili življenje. Na Dunaj so prišli v raztrganih capah. Prostori za židovske begunce so natrpani. Nekateri bodo poslani v taborišča v ameriški in britski okupacijski coni.

Poljski židje so pobegnili v Rusijo, ko so Hitlerjeve armade invadirale Poljsko. V teku vojne so delali v Rusiji. Vrnili so se domov na podlagi dogovora med Poljsko in Rusijo, ki je bil sklenjen po zaključitvi vojne v Evropi. Sovjetske avtoritete so jim dovolile do tone prtljage, katero so lahko vzeli s seboj, da bodo začeli novo življenje na Poljskem.

Begunci trdijo, da so bili ropani prtljage, ko so se vrnili na Poljsko, čeprav jim je vlada zagotovila zaščito. Mnogo izmed židov, ki so dospeli na Dunaj, je izjavilo, da bi se radi vrnili domov, da bi tam ugotovili, ali so njihovi sorodniki še živi.

Nov dotok židovskih beguncev ni breme za Avstrijo. Za nje skrbi pomožna organizacija Združenih narodov UNRRA. Ta jih nasičuje in oblači.

Židje beže v Avstrijo tudi iz ogrskih krajev. Položaj židov na Ogrskem je boljši kot položaj židov na Poljskem. Trdi se, da je čez 20,000 ogrskih židov pobegnilo v zadnjih šestih mesecih.

Atomsko sila za pogon parnikov

Sydney, Avstralija, 25. jul.—Dr. Karl T. Compton, ameriški znanstvenik, je napovedal, da bo v štirih ali petih letih uprežena atomska energija za pogon parnikov. Glavna pogonska sila je zdaj premog. Atomsko energija ne bo vzela dosti prostora na parnikih. Prostor, ki se sedaj potrebuje za premog na parnikih, se bo lahko rabil za tovore. Compton se je udeležil preizkušnje atomske bombe na bojnih ladjah v lagunu Bikinskega otoka in je potem odpotoval v Avstralijo.

Unija CIO zmagala pri volitvah

Washington, D. C., 25. jul.—Unija transportnih delavcev, včlanjena v Kongresu industrijskih organizacij, je postala predstavnica 3400 mehanikov, uposlenih v delavnicah letalske kompanije American Airlines, pri kolektivnih pogajanjih. Dobil je večino glasov pri volitvah.

Dvesto atomskih bomb bi uničilo Anglijo

London, 25. jul.—Znanstvenik Marcus E. Oliphant je dejal, da bi 200 atomskih bomb uničilo Anglijo. Za uničenje Rusije ali Amerike bi bilo treba dva tisoč bomb. Oliphant je naglasil, da se mora Anglija zavedati važnosti atomskega problema, ker je izmed vseh dežel najbolj izpostavljena napadom iz zraka.

letno za tovarne, rudnike in kolektivne kmetije v Ukrajini in južni Rusiji.

Rusija in Francija dobili povabilo

ODSTRANITEV EKONOMSKIH OVIR

Berlin, 25. jul.—General McNarney, vrhovni poveljnik ameriških sil v Evropi in vojaški guvernir v Nemčiji, je na podlagi navodil od državnega departamenta povabil Rusijo in Francijo, naj se jarečeta za združitve okupacijskih con v Nemčiji.

Združitve con je predlagal prej ameriški državni tajnik Byrnes na konferenci zunanjih ministrov štirih velesil v Parizu. Takrat je poudaril, da predlog ne pomeni zavrnjenja načrta glede konsolidacije vseh nemških pokrajin, da Amerika ni za razkosanje Nemčije, temveč za to, da postane ekonomska enota.

Doznava se, da zavezniki svet v Berlinu ne narekuje smernic politike, temveč vlade v Washingtonu, Moskvi, Londonu in Parizu. Pričakuje se, da bo kmalu objavljena skupna deklaracija v Londonu in Washingtonu glede združitve administracij v britski in ameriški okupacijski coni.

Francija bo morda sledila Ameriki in Veliki Britaniji, čeprav je bil njen predlog glede aneksije Posaarja, kjer so bogata premogovna polja, odbit.

McNarney je na sestanku s časnikarji priznal industrijski polom v ameriški okupacijski coni. "Ameriška vlada je za združitve okupacijskih con, ker bi omogočila odstranitev ekonomskih ovir," je dejal. "Ugotovila je, da se Nemčija ne more upravljati brez svobodne izmenjave blaga. Ekonomska paraliza se že opaža v ameriški coni."

Člani ameriške in britske vojske vlade nadaljujejo razgovore o odstranitvi ekonomskih ovir med britsko in ameriško okupacijsko cono. Obdolžitve, da skušajo formirati blok proti sovjétom, so zanikali.

Tovarne v sovjetskem sektorju Berlina dobivajo material, ne pa tovarne v britskem in ameriškem sektorju. Ta prihaja iz berlinskega zaledja, ki je v ruski okupacijski coni.

Kontrola cen in stanarine

Truman bo podpisal sprejeti načrt

Washington, D. C., 25. jul.—Načrt, ki določa vzpostavitev kontrole cen in stanarine, je bil danes jutraj sprejet v senatu s 53 proti 26 glasovom. Načrt so prej odobrili člani konferenčnega odbeka obeh kongresnih zbornic.

Urad administracije cen (OPA), ki je bil odpravljen 30. junija, ko je predsednik Truman vetiral načrt, ki bi bil podaljšal življenje uradu, je bil oživiljen. Pričakuje se, da bo izdala nove regulacije glede kontrole cen in stanarine prihodnji teden.

Senator Barkley, demokrat iz Kentuckija in načelnik demokratske večine v višji kongresni zbornici, je napovedal, da bo Truman podpisal načrt, ki je bil sprejet v senatu. Sprejetje načrta sta zavlekla senatorja Taft in Wherry, republikanca, z ostro debato. Wherry je vodil opozicijo proti sprejetju načrta, dočim je Taft revidiral svoje stališče in podpiral načrt.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (izven Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za tretji let; za Chicago in okolico Cook Co. \$7.50 za celo leto, \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cook County \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drama, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

Bilbo in Talmadge — sramota Amerike

V Georgiji in Missisippiju, dveh južnih državah, kjer je glavna in marsikje tudi edina knjiga biblija, so nedavno imeli primarne volitve. Te volitve so v južnih državah tudi glavne, kajti kdor zmaga pri teh volitvah, je enostavno izvoljen. Razlog je, ker pride na jugu v poštev samo ena stranka — demokratska. V tem pogledu je bližnji jug povsem totalitaren in tudi v marsičem drugem, posebno kar se tiče zamorcev, je sličen nacifasizmu, oziroma prakticira svoje vrste fašizem. Tudi unij se brani kot hudič križa, kar sicer ni nobena južnjaška posebnost. Unij se je ameriški kapitalizem branil tudi na severu dolga desetletja, od vsega postanka in tudi še danes so mu trn v peti. Z njimi se je sprizajnil le toliko kolikor se je moral. V predvojnih letih, sredi globoke krize ga je v to prisilila tudi vlada z Wagnerjevim delavskim zakonom kot del prizadevanja, da ga izveliče iz prepada.

Boj gospodarjev juga proti unijam torej ni nič posebnega, nič svojstvenega ali takega, kar bi kapitalizem ne prakticiral drugod. Bolj svojstveni so pa južnjaški odnosi napram zamorcem, potomcem telesnih sužnjev, ki imajo to veliko hibo ali nesrečo, da so črne polti. Ampak na jugu, kakor tudi marsikje drugje radi pozabljajo, da je Bog ustvaril različne rase, ljudi različne polti. In to radi pozabljajo oni, ki čitajo biblijo in jo smatrajo za božjo besedo, kakor tudi oni, ki čitajo katekizem kot snopič božjih resnic in razodetja, dalje tudi mnogi, ki ne čitajo ne biblije ne katekizma in tudi v cerkve ne hodijo.

Bog je res ustvaril čudno mešanico in sploh ni vedel, kaj je delal, kajti pokazal je zelo malo modrosti. To namreč, če je Bog ustvaril človeka, kakor zatrjujejo vsi dobri pa verni ljudje, študirani in tudi bolj "zaplonkani" — oni, ki prodajajo in oni, ki kupujejo nebesa na "onem svetu". Mi svedea verujemo, da je tudi človek plod dolge evolucije: da se je razvil iz nižjih bitij in zato je še tudi danes v marsičem na zelo nizki stopnji. Posebno je na nizki stopnji, kar se tiče njegovih odnosov in nazorov, oziroma predsodkov napram svojemu sočloveku, ki je drugačne polti kot bele ali "izvoljene" rase. Pri tem čisto nič ne pomisli, ako na primer veruje v Boga, da je Bog ustvaril veliko več ljudi druge polti kot bele. Če po tem bi lahko vedel, da Bog ni postavil belopolitce za kašne — "izvoljenec".

To nas privede do vprašanja, ki smo ga sprožili v začetku tega članka — do primarnih volitev v Missisippiju in Georgiji, kjer delata sramota Ameriki notorična rasista Bilbo in Talmadge — v resnici cela armada Bilbotov in Talmadgov, ki se po svoji mentaliteti čisto nič ne razlikujejo od Hitlerjevih nacijev. Sklicujejo pa se na Boga in vero in biblijo, kar naciji niso delali.

Oba, Bilbo in Talmadge sta vodila eno najgusnejših kampanj v zgodovini dežele — kampanjo rasnega bigotstva in sovraštva. Teden za tednom sta pozivala ljudi na shodih, belopolitce svedea, naj pokažejo, da so oni gospodar, "nigre" pa zaprejo v svinjak. Senator Bilbo je šel celo tako daleč, da je pozival belopolitce, naj zamorcem preprečijo volitve z vsemi sredstvi — po implikacijah tudi s fizičnim nasiljem. Slično je delal Talmadge v Georgiji. Širjenjem rasnega strupa najogabnejše in škodljive vrste, katerega bi ne smela tolerirati nobena količka pošena in etična demokracija, sta tudi zmagala — Bilbo za zveznega senatorja, Talmadge za guvernerja.

Oba sta se poslužila te metode, ker je vrhovno sodišče pred par leti odločilo, da morajo imeti zamorski državljani pravico do glasovnice tudi pri primarnih volitvah. Letošnje primarne volitve so bile po dolgih letih prve, katerih so se smeli udeležiti tudi zamorcem na jugu. Prej so jim to zabranjevali državni zakoni, ki so v bistvu dajali to pravico le kvalificiranim belopolitcem. Predlanskim pa je vrhovno sodišče te zakone proglasilo za neustavne. Dasi predstavljajo zamorci v obeh državah približno dve petini vsjega prebivalstva, v mnogih okrajih sploh večino, so se v teh primarnih volitvah iz razumljivih razlogov večina držala doma. V Missisippiju, kjer je v veljavni tudi volilni davek, dočim ga je Georgija pod sedanjim guvernerjem Arnallom odpravila, se je udeležilo primarnih volitev le okrog 13.000 zamorcev, v Georgiji pa nekaj čez sto tisoč. Ampak v taki atmosferi kot sta jo ustvarila ta dva rasna bigota, mora imeti zamorski državljani že veliko poguma, da gre na volišče.

O volitvah v Georgiji je treba reči, da Talmadge ni dobil večine glasov, kljub temu pa je bil izvoljen. Izvoljen je bil iz razloga, ker ima ta država izredno zveržen volilni zakon. Tam namreč ne odloča večina oddanih glasov, marveč večina okrajev. Kdor zmaga v večini okrajev, tisti je izvoljen. Zato je Talmadge koncentriral vso svojo kampanjo rasnega bigotstva na podeželske okraje, kjer je le malo upravičenih volilcev, večje okraje pa je prepustil svojim trem tekmeccem, od katerih je štel le James Carmichael, katerega je podpiral liberalni guverner Arnall in kateri je tudi dobil večino glasov.

Kot je pisal Thomas L. Stokes v Chicago Sunu, so Talmadgevo kampanjo financirali veliki kapitalistični interesi — Georgia Power Co., železniški in tekstilni magnatje, ki imajo svoje sedeže na vzhodu — v Wall streetu. Georgija je zadnja štiri leta namreč imela zelo liberalnega guvernerja, ki je pred štirimi leti izpodrinil notoričnega Talmadga. Pod njegovo administracijo je bilo uvedenih več važnih reform, glavno pa je, da je Arnall odprto pobijal rasno bigotstvo, zagovarjal pravico delavcev do organizacije in stopal na prste velekapitalu. Boj je vodil posebno proti železniškim magnatom ter se boril proti diskriminatornim vozničnim tarifam. Ker ponovno ni mogel več kandidirati, si je za svojega naslednika izbral liberalnega Carmichaela, ki je sicer dobil večino glasov, toda zmagal je Talmadge, Bilbov dvojniki.

Tako bo Georgija zopet pahnjena za štiri leta v kukluksklanizem, katerega izpoveduje in prakticira Talmadge na vsej črti.

KOMENTAR NA LAŽNIVA POROČILA O JUGOSLAVIJI

Akron, O.—Tukajšnja poročevalka Akron Beacon Journala Helen Waterhouse je odšla pred več tedni v Evropo, da si nekoliko ogleda in opiše tamkajšnje razmere, posebno pa Jugoslavijo, ki jo je imela najbolj na piki, in brez dvoma je imela že vnaprej napovedan načrt od lastnika tiskarne J. Knighta, ki lastuje poleg Chicago Daily Newsa, še par drugih dnevnikov.

Obiskala je Pariz, Dunaj in več mest v Nemčiji, od kjer je poročala, da je precejšno pomanjkanje živeža kot tudi drugih stvari po teh krajih. Od tu se je odpeljala v Prago in Bratislavo, kjer pa je poročala, da so tu razmere veliko boljše v vseh ozirom.

Iz teh krajev pa se je odpeljala naravnost v Belgrad, kjer je bilo ravno prve dni snobe Mihajloviča, poleg več drugih obtožencev, ki so hoteli uničiti partizane ali osvojitelno armado. Omenila je, da se je je Mihajlovič zdel bolj podoben kakemu svetniku ali Kristusu kot pa izdajalcu. V teh dneh je poročevalka tudi skrivoma obiskala ženo Mihajloviča, o kateri je povedala poleg drugega, da v njeni družini ni nikakega sporazuma s preživečim sinom in hčerjo, ki sta se rajše pridružila k partizanom kot svojemu očetu, ki se je bojeval proti partizanom. (Pri obravnavi Mihajloviča smo tudi lahko čitali, da sta tudi Amerika in Anglija z gotovimi vojaškimi predstavniki bili vpleteni v politiki proti partizanom, kot je povedal Mihajlovič sam).

O Mihajlovičevi obravnavi je le par kratkih člankov napisala, a med tem pa je skrbno zbirala in iskala gradiva svedea od takih, ki so sodelovali prej in ki še po zmagi partizanov hočejo delovati proti sedanjim vladim. Ker je poročevalka kmalu uvidela, da ni prav varno njeno pisanje proti vladim, in ko si je nabrala več precej materiala skrivno, jo je odkurila v Rim. Prvo svedea k papežu, kjer je omenila, da mu je poljubila roko. Pri papežu je pripovedovala kako silna tiranija in tudi preganjanje duhovnikov, da je v Jugoslaviji.

"To sem znal, da so slabe razmere v Jugoslaviji, a da pa so tako slabe, pa si nisem mislil ali vedel," je papež odgovoril. (Čudno, ravno pred tem časom pa sem čital, da je jugoslovanska vlada več stotisoč dinarjev nakazala za poplave cerkva.) Za tem pa je bez strahu pisala svojo caparjijo propagande proti jug. vladim v tukajšnjem A. B. Journalu. Piše, da je imela posebni strah v Belgradu pred tajno policijo OZNA, kjer je slučajno videla kako je gotovo o sebo aretirala nepričakovano ob neki pogrebni zadevi. "A nič nam niso povedali zakaj je bila tista aretacija," se je jezila Helen. (Well, nekoč, ko sem delal v tovarni v Akronu, so prišli trije F. B. I. (secret police) bližje mene in so nekega delavca, katerega jim je bos pokazal, tudi odgnali s seboj, a tudi ti nam ostalim okrog niso nič povedali zakaj.) Torej, kar se tiče tajne policije, jo ima tudi Amerika (F. B. I.). Kanada ima Canadian Mounted Police, Anglija Scotland yard police itd.

Ni mi všeč tajna policija, pa naj bo ta Jugoslavije, Amerike, ali kake druge države, ampak če jo ima Jugoslavija kot druge, jej ni tega zameriti, saj je vkljub tej policiji ima vmes veliko izdajate domovine, ki samo gledajo na to, kako delati razkol in sovraštvo med ljudstvom za preobrat sedanje vlade. Kdor ne dela kaj krivičnega proti vladim, se mu ni treba nič bati, pa naj si bo to v Ameriki ali Jugoslaviji.

Obdregnila se je tudi nad jugoslovansko mladino, ki veliko dela zastoj, gradi ceste ali kaj drugega. Svedea, to je omenila neposredno, da se nikogar k takemu delu ne sili in je tako rekoč prostovoljno. Vsi, posebno

ameriški Jugoslovani vemo, da je tam strašno upustošenje in razdejlanje v vseh ozirom. Ali je zato kaj slabega, če tudi mladina pomaga pri lažjih delih. Znano je, da je lenoba, posebno pa pri mladini, največje zlo hudo delstva in drugih slabih posledic, ki sledijo iz lenobe. (Tudi mi, priseljenci, smo morali že v zgodnjih mladih letih pomagati pri delu ali zato nismo prišli "kripelni" v Ameriko, ampak zdravi in močni fantje in dekleta. Morda smo mislili prej, da smo doma trdo delali, toda kaj se pravi trdo delati, smo spoznali šele v Ameriki, ko smo se moški mučili s trdim delom po tovarnah ali rudnikih, a ženske pa po 12-16 ur dnevno, z delom z boarderji). Zakaj se torej obregavati nad delom mladine, ki samo koristi celokupnosti.

Poročala je številno drugih zadev, ki pa v splošnem nimajo dosti pomena in tudi je preobširno opisovati. Pri tem je seveda omenila, da bo o položaju v Jugoslaviji tudi sporočala v drugod, kjer mogoče. No saj to je verjetno, kajti omenjena je šla v Jugoslavijo gotovo z namenom, da bo oblatila kolikor mogoče delavsko Titovo vladno pred svetom, zafo ker ne vlada Peterček z angleškim bajoneti in ne Rožmanovi švabobranci s kapitalisti vred.

Da se mnogi niso strinjali z njeno propagando pisanja, se je tudi par dopisnikov v A. B. J. izrazilo v odgovorih. Posebno jo je dobro osvrknil dopisnik Lewis Booth, ki je omenil, da je njeno pisanje o Jugoslaviji "misrepresented," ter da je njemu dobro znano kako je v Jugoslaviji v splošnem, ker ima znane pisatelji kot so M. V. Fodor od Chicago Suna in sloviti pisatelj Howard Fast, ki je spisal knjigo "Freedom Road," katera opisuje skrbno gospodarstvo in delovanja Tita. Omenjena pisateljica sta bila v Jugoslaviji dalj kot le nekaj dni, kot se je akronska pisateljica. V zadnjem stavku dopisa je L. B. napisal sledeče: "Your Mrs. Waterhouse gives every evidence of being considerably more than a publisher's trained seal; she is also a publisher's trained rat who knows in which side her cheese is buttered."

Her smear of the U. S. S. R. technique, to stir up old embers for World War 3 couldn't be plainer." (Čudil sem se, da so sploh približili tak dopis). Ko bi ne čital pisem sorodnikov, bi tej pisateljici morda kaj več verjel, a tako pa bolj vem kot ona kako je v domovini, ki je največ napisala to, kar so ji servirali ali povedali taki, ki so bili vedno nasprotni partizanom ali sedanji vladim, ki je trn v peti, posebno Angliji, ki je računala na dominacijo Jugoslavije.

Vsak, ki ima količkaj "talenta," mora znati, da v Jugoslaviji pod nobenim pogojem zaenkrat ne more biti kot je v Ameriki, ali kot bi se želelo, da bi bilo. Saj še v Ameriki, kjer ni nič bilo razdejano skozi vojno, ni kot bi moglo biti, a kaj še v domovini, ko se je 4 leta samo morilo požigalo in razdejavalo. Ako bi Tito nič drugega ne storil kot to, da je združil Slovence, Hrvate, in Srbe bolj medsebojno kot kdaj prej, bi dosegel že veliko, a poleg tega je storil že veliko drugega dobrega dela za narod, posebno pa za male kmete in delavce.

Zato z malo izjemo ameriški Slovenci ali Jugoslovani več ne verjamejo plačanim agentom, ki so poslani v Jugoslavijo le z namenom, kako očrtniti delavsko vlado.

Joseph Irman.

SREČANJE PO 50 LETIH

Cudahy, Wis.—Sporočam, da sta me obiskala "Big" Tony in njegova mama. S Tonetom sva bila sosed v starem kraju in se nisva videla že 50 let. Od tukaj sta se odpeljala v Milwaukee, kjer sta obiskala svoje prijatelje in znance.

"Big" Tony ima prijatelje in znance skoraj v vsaki slovenski naselbini. Hvala za obisk, Tony!

Tudi v St. Louisu se je razvilo gibanje za stavko odjemalcev proti oduškim cenam, s katerimi so "free enterprizerji" začeli navijati po pokopu OPA. Koliko bo to splošno stavkovno gibanje proti dragini uspešno, bo predvsem odvisno od gospodinj, kajti one so glavni nakupovalci družinskih potrebščin.

Zelim, da vaju "Liza" srečno pripelje v deželo sončnih rož, nato pa v zlato Californijo.

Frank Borstnar.

"BIG" TONY POROČA S POTOVANJA

Radley, Kans.—V zadnjem poročilu sem poročal, da se oglašim iz Fontane, Cal., ker sem pa še daleč od Californije, bom pa še enkrat poročal iz države Kansasa.

Moj "urad" imam pod velikim drevesom, ki mu Rugljeva mama pravijo murga. Tukaj v Kansasu je bil enkrat naš dom, pa smo se preselili iz te države pred 24 leti v Californijo. Človek se odvdi ene države in se privedi druge. Tako je z menoj in našo mamo.

Tukaj vlada huda vročina. Tudi v Californiji je vroče dnevi, ko pa sonce zaide, nastane takoj hladno, v Kansasu so pa tudi noči vroče, tako da ni mogoče spati v sobi na postelji. Postelje so vse prazne in ljudje si iščejo hladu po verandah, kjer pihlja rahla sapica, proti jutru se pa skobacajo v posteljo, da se nekoliko odpočijejo.

V tej okolici že ni bilo nekaj tednov dežja. Pravijo, če ga ne bo kmalu, ne bo koruze. Moj prijatelj John Cizerle mi je pravil, da jo ima sto akrov, če pa ne bo kmalu deževalo, bo vse hudič vzel.

Z mamoo sva obiskala v tej okolici naše stare prijatelje, kateri naju občudujejo, ker sva tako korajžna, da si upava podati tako dolgo potovanje. Yes, res je dolgo potovanje, ali to sva hotela narediti, predno se preseliva v večno lovišče. Do sedaj sva imela srečo na potovanju. Prevozila sva že 5252 milj brez vsake nezgode.

Od tukaj jo mahneva skozi državo Oklahomo in naprej po cesti 66., katera naju popelje v Gallup, New Mexico. V tem indijanskem mestu bova obiskala družino Marinišek. Od tukaj imava še 600 milj do Fontane, Cal., ker se bova zopet ustavila za par dni, da se nekoliko odpočijeva. Ko te vrstice zagledajo beli dan, upam da bova že v prijazni naselbini Fontani, odkoder bom takoj poročal. Pozdrav vsem prijateljem in čitateljem tega lista od Antona Tomšiča in njegove žene.

Anton Tomšič.

je so se vsi vrnili domov in marsikdo je mislil, da je najhujše za nami. Že prekmalu pa smo izprevideli, da se to šele začneja.

Prvi so nas zasedli Italijani, ki jim je bila prva skrb, da s preiskavami pobero vse orožje in vojaški material. Veseli smo jim bili, sicer ne takrat ko so prišli, ampak ko so čez kake 14 dni morali pobrati šila in kopita in se umakniti Nemcu. Toda kmalu pa so tudi ti pokazali svojo pravo barvo. Prišli so s selitvami! Ker so predvsem segli po inteligenci in bogatejših ljudeh, naša preprostava vas ni bila prizadeta. Kljub temu smo užili dosti strahu in negotovosti, zlasti ker so nekega dne mesto v Hotovlju pomotoma pridrveli v našo vas. Nekoliko pozneje pa so pobrali Vrbačkovce in jih odpeljali v Nemčijo, odkoder se Mici ni več vrnila. Jaka pa je potem doma umrl.

Selitev je spočela prve partizane, ki so raje pobegnili v gozdove kot bi se dali odvesti z rodne zemlje; nekateri so se vrnili skrivaj iz pregnanstva iz Srbije in se jim pridružili.

Ti so potem budili med narodom odpor, tako je prišlo v najneugodnejših prilikah že o Božiču leta 1941 do orožnega odpora in večjih bitk v okolici Poljan. Udeleženi sta bili skoro vsa poljanska in javorska občina. Vkljub začetnim uspehom so morali partizani spoznati, da je stvar preuranjena, zato se je večina vrnila domov, od tam pa so kmalu romali v internacijo v Nemčijo. Iz teh neuspehov in razočaranj so se rodila prva nasprotstva do gmajnarjev, kot so takrat partizane imenovali, kar je imelo za posledico nekaj izdajstev, njim pa je sledila likvidacija nekaterih ljudi, ki so pri tem sodelovali.

Za Hotavljce so se najtežji časi pričeli, ko je pozno spomladi leta 1942 padlo pod strel partizanske zasede v Fortunovem logu par Nemcev, eden pa je bil ranjen. Za represalijo so hoteli Nemci vas požgati, moške pobiti, ženske in otroke pa odpeljati v taborišče. Izvršen je bil že popis ljudi, v zadnjem trenutku pa se je posrečilo žandarmerijskemu komandantu v Gorenji vasi, ki je bil koroški Slovenec, in nekaterim domačinom, da so gestapo preprečili, da vaščanov za to ne zadene nobena krivda. Nesreča pa je bila s tem le nekoliko odložena. Skoro vsak teden so raznobarni plakati objavliali zverinske umore in požige, združeni z novimi grožnjami vsem onim, ki se ne bi slepo pokoravali nemškemu nasilju.

Vsemu navkljub pa so se kot drugod tudi v Poljanski dolini ponavljali napadi na nemške kolone in avtomobile. Živeli smo v mučni negotovosti in vsak dan pričakovali nekaj hudega. Udarilo je, ko so na neko ovadbo aretirali gestapovci štiri brate Maticove in Koritarjevega Tine. Razen Tomaža Maticovega, ki je čez dve leti umrl v Mauthausnu, so bili vsi ostali že čez dva dni, t. j. 26. julija 1942, ustreljeni v Križah na Gorenjskem kot talci za neki napad na nemški avtomobil. Skoro istočasno so v Gaberku ustrelili 6

mladih moških iz vasi Potok represalijo za napad znanov na kolono SA Hitlerjev.

Vsa ta grozodejstva pa uklonila borbenosti partizani, ki jim je vedno več zlas, so pričeli Nemci prisilno čiti mlade fante za nemške. Iz Hotavelj so po vsi vpoklicani odšli k delu zavarujo svoje predevidjo, pa so pozneje pobeg partizanom ali pa se podje veznikom, ter od tam partizanske edince. Eden padel v Rusiji na nemški kmalu ko je prišel na Skupno je iz Hotavelj partizane 15 mož in fantov dve dekletki in ena žena, o sta padla za svobodo dva pa sta prišla v ujetništvo.

Težkoče so se množile letle iz dneva v dan. Obi so čez dan obdlovala vse ške patrole, ob hajkah tudi je edince, ki so nastopale vo in ropale in kradle kar je prišlo pod roko ter zmerjale z banditi. Ponoči neje pa tudi podnevi pa so peceali partizani in pobirali vež in živino. Včasih so dajate protovoljno, včasih silne, kakor je pač naneslo sti pri živini, te dajate še danes težko občutijo, kajo molzne in vprežne ž. Prav to je bil tudi vzrok, nekateri naselji in padli v že one propagande, ki je v vor vseh vojnih težkoč s partizanstvo, hoteč s tem p ti svoje umazane posle, s rimi so narod prodajali hoteč rešiti svoje osebn strankarske koristi.

Oni, ki niso razumeli, narodna svoboda najvišje bro, za katero je vsak dolž stavi premoženje in živl so kmalu zaplaval v bel distične vode, ki so se poljanskim pritiskom pričele tu 1943 polagoma prelivati na Gorenjsko.

Po zaslugi nekaterih tuj dajalcev se je tako postoj ustanovala tudi v Gorenji služiti bi imela kot izhodil vsdo ostalo dolino. Res je k od tam predla tudi na Hot. Za postojanko sta bili vp ljeni dve novici Maticovi h cestnem križišču. Od petih, tem hodili v okolico stral ljudi in prisilno mobilizir ške. Hotaveljci so se jih p časa otepal, ker so od vztrajali na tem, da tuju e do služili. Ko pa so jih d julija 1944 pobrali in odg Gorenjo vas, so samo trije l pogum, da so se upri p orožje in izjavili, da rajši v smrt, kot pa bi se borili ti svojemu narodu. Zato z iz zapor in Begnje romali borišče v Nemčijo, odkod so se kljub prestanim v stim vendar po vojni sreč nši vasi bili pri belogard pa se je doslej vrnil še eden domov.

Kmalu po tej mobilizac noči 20. julija 1944 pa je hotaveljska belogardistična stajanka napadena od V in Gradnikove brigade. Obe hiši Maticovi sta bili žgani, zgorel je tudi Ma kozolec, padla sta dva b dista in en Nemeč, pet s ujeji; tudi partizani so imel izgub. Borba je divjala vs in je bila to ena najhujših č, ki so jih Hotaveljci več njih prestali v tej vojni.

jutru je prišla nemška pom so se morali partizani umak. Razen omenjenih hiš so N ob priški napada na nemški tomobile pri "Preseškem stičku" z zaigralnimi izst zaigali tudi Vresjakovo h hlevom. Druhih pogorič e ni bilo, kar je sprico p borb in spopadov, ki so šili v vasi in bližini, prav ča. Pogorišča, porušeni in lepo okrašeni partiz grobovi pri vsaki cerkvi, li in drugod ob vasi pa so nes zgovorna priča, da je ves med vojno prestala h se. Bombardirane Hotavlj nov bil ubit pri bombardir Gorenje vasi.

Skupno so Hotavelj d (Dalje na 2 strani)

Tudi v St. Louisu se je razvilo gibanje za stavko odjemalcev proti oduškim cenam, s katerimi so "free enterprizerji" začeli navijati po pokopu OPA. Koliko bo to splošno stavkovno gibanje proti dragini uspešno, bo predvsem odvisno od gospodinj, kajti one so glavni nakupovalci družinskih potrebščin.

Vesti iz nove, prerrojene Slovenije in Jugoslavije

Pridelovanje oljnega semena

Ljubljana.—V setvenem načrtu za letošnje gospodarsko leto so odmerili posebno in ne najmanj pomembno mesto setvi industrijskih rastlin. Zakaj to? Naše dežela sedaj v prvih letih po osvoboditvi še veliko pomanjkuje pri setvi maslačah in na oblačni industriji, ki predeluje kmetijske pridelke, je bila v tej smeri najmanj poškodovana in sedaj že docela obnovljena, le setev surovin nima. Zato to ni dalji tej industriji surovine in delavcem zaslužek, da bi glavno, da bi zagotovili delovnemu ljudstvu dovolj maslač in oblačil, zato je v našem setvenem načrtu posebej tudi večja površina namenjena za setev industrijskih rastlin, za setev lanu, oljne repice, sončnice, buč in maka, ki v Sloveniji najbolje uspevajo.

Za setev oljne repice je bilo predvidenih 1000 ha, poletni pa smo le 370 ha. Setev repice za oljno repico smo ta leto izpolnili le 37%. Za spomladansko setev je bila določena površina za setev lanu 2000 ha, za setev sončnic pa 500 ha. Iz Sovjetske zveze smo dobili 10 ton izvrstnega ruginanega semena, in iz Francije 35 ton semena. Če bi na eni četrtini njivske površine v Sloveniji pridelali po 30 kg oljnega semena, bi dobili že 240 vagonov. S temi količinami bi zadostili vsaj najosnovnejše potrebe našega ljudstva. Veliko nalogo bodo izpolnili naši kmetje, če bodo pridelali te količine oljnega semena. Pokazali bodo, kot so že v mnogih primerih po osvoboditvi in še posebej v času osvobodilnega boja, da so pripravljeni s svojim delom doprinesti delež k skupnim naporom našega delovnega ljudstva, da se čimprej zagotovi vsakemu v naši državi najosnovnejših življenjskih potrebščin.

Velika pripravljajna in gradbena dela za izrabo vodnih sil v Sloveniji

Ljubljana.—Izraba cenene vodne energije, ki predstavlja za državo veliko premoženje, nalaga ljudskim oblastem posebno skrb, da čimprej pristopijo k rešitvi važnega problema—k izgraditvi modernih hidrocentral, ki bodo sposobne gospodarsko izkoriščati naravno energijo in proizvajati električni tok za potrebe industrije in razsvetljave.

V bližnji bodočnosti se bodo začela izvajati velika dela na Dravi v odseku med Mariborom in Dravogradom. Hidrocentralo v Dravogradu, ki je bila med okupacijo zaradi bombardiranja še kratak čas v obratu, so začeli takoj po osvoboditvi naši strokovnjaki obnovljati. Danes sta že dva agregatorja v obratu.

Na Mariborskem otoku bo največja hidrocentrala, ki jo je začel graditi že okupator. Ob razpadu Nemčije je bilo izvršenih nad polovico gradbenih del. Takoj po osvoboditvi so se začela nadaljevalna dela, tako da je danes ustvarjena možnost začetja z gradnjo tretjega turbinskega stebra. Potrebno bo izkopati 30.000 m³ žive skale in porabiti preko 35.000 m³ betona. Gradbeni program bodo izvedli tako, da bosta turbinska agregata št. 2 in 3 že v obratu, medtem ko se bo turbinski stebel št. 1 gradil in stroji montirali.

Po predvidenem načrtu se bo gradila hidrocentrala na reki Savi v Mostah pri Zirovnici s 40 m visoko dolinsko pregrado in velikim akumulacijskim bazenom s prostornino nad pet milijonov kubičnih metrov. Obratna voda bo speljana skozi 2500 m dolg tlačni rov do vodostana od koder bo odtekala voda po železobetonskih tlačnih ceveh k turbinam na levem bregu Save pod vasjo Breg. Ta hidrocentrala bo krila predvsem energetske potrebe železarne KID na Jesenicah. Obenem pa bo z daljnovidom zvezana z ostalimi centralami zaradi izravnave ob-

težbe in zaradi razpoložljive energije.

Strokovnjaki pravkar študirajo terenske prilike glede nadaljnje stopnje izrabe energije Save in bodo kmalu začeli delati potrebne načrte. Prav tako zbirajo podatke za splošni načrt gospodarske izrabe vodnih sil v Sloveniji. Izdeluje tudi načrte za gradnjo nekaterih manjših vodnih energijskih naprav in za preureditev obstoječih naprav.

Načrte za izkoriščanje vodne energije uspešno izdeluje Projektni zavod v sestavi gradbenega ministrstva LRS ob kolektivnem prizadevanju znanstvenikov in strokovnjakov; gradbena dela pa izvršuje gradbena direkcija Slovenije "Gradis".

Obnovitvena zadruga

Sebrelje.—Minulo nedeljo je bil pri nas zbor volivcev. Izvolili smo si novega tajnika KNOO. Postavili smo si tudi novega cestarja.

Obnovitvena zadruga je v polnem razmahu. Pričeli smo delati četrto apnenico, ki bo služila splošni potrebi in ne samo posameznikom. Organizirali smo prostovoljno delo. AFŽ in vsa mladina bodo sodelovali pri napravi te apnenice. Za zgled vsem so šli najprej na delo člani KNOO in obnovitvene zadruge. Tudi stavbe smo pričeli obnavljati. Čim bo pa obnovljen most, ki veže našo vas pri Stopnici z glavno cesto Idrija—Sv. Lucija, potem bo tudi obnova naše požgane vasi pospešena, ker bo omogočen hitrejši dovoz raznega stavbnega materiala.

Z obdelavo naših njiv smo letos končali že 14 dni prej, kakor prejšnja leta. Da si gospodarsko čimprej opomoremo, smo letos obdelali tudi vse zapuščene njive, ki so bile že več let zanevarjene.

V naši vasi imamo sedaj tudi poslovalnico, nabavljajne zadruge s sedežem v Cerknem. Pričel je delovati tudi pevski odsek prosvetnega društva "Mlakar Silvi".

Pri Sv. Bolfenku smo obnovili že 55% porušenih domov

Vojna vihra nam je uničila nad tri četrtine stanovanjskih in gospodarskih poslopij. Obnova je bila pereča vprašanje. Kje dobiti živino, orodje, vozove, živila in denar? Delno nas je rešila medsebojna pomoč, obnovitvena zadruga in ugodna vinska letina. Pod streho jo že 55% porušenih domov, ena tretjina pa je usposobljenih za stanovanje. Kljub pomanjkanju živine in orodja smo obdelali vso zemljo.

Redki godrnjači in nezadovoljni nam skušajo s podtalnim prišepetavanjem, češ, da zemlja ni naša, vzeti veselje do dela in obnove. Mi pa jih ne poslušamo, ampak še bolj vneto delamo skoraj noč in dan, saj poznamo 18. člen ustave, ki jamči zasebno lastnino. Zato ne nasledimo besedam brezvestnih ljudi in obnablamo v zavesti, da delamo zase, za svoje otroke in vse poštene ljudi. Danes imamo tudi mali in srednji kmetje ter vin-

TRUMAN IZRAZIL OBČUDOVANJE DO JUGOSLOVANSKIH NARODOV

Izrazil je tople besede ob sprejemu novega veleposlanika Kosanoviča

Dne 18. julija je novi jugoslovanski veleposlanik v Washingtonu Sava N. Kosanović izročil ameriški vladi svojo poverilnico. Ob tej priliki sta bila izmenjana dva važna nagovora med predsednikom Trumanom in veleposlanikom Kosanovičem. Posebne važnosti je odgovor predsednika Združenih narodov. Vzlic veliki propagandi, s katero se po radiju in v časopisih zastuplja ameriško publiko od strani reakcije vseh barv—črne, bele, rožnate in brezbarvne—ki pod nobenim pogojem ne mara sprejeti nove ljudske Jugoslavije in njenega načina za ohranitev svobode in pravice, ki jo je priborila osvobodilna fronta in njena vojska,—je odgovor predsednika Trumanova totalna zmaga za one, ki so novi Jugoslaviji in njenim ljudskim voditeljem in boriteljem ves ta čas ostali ob strani in jih moralno in materialno podpirali.

Odgovor predsednika Trumanova se glasi: **Gospod veleposlanik: Z veseljem sprejemam pisma, s katerimi Vas prizidij Federalne ljudske republike Jugoslavije je kreditira kot veleposlanika Jugoslavije pri vladi Združenih držav.** Kot posledica mnogih zvez prijateljstva, ki so ga skovali med ameriškim ljudstvom in narodi Jugoslavije številni sinovi in hčere Jugoslavije, ki so se priselili v to deželo, je ameriško ljudstvo v zanimanjem opazovalo napredek razvoja v Jugoslaviji od njene formacije kot naroda po prvi svetovni vojni pa vse skozi otekočeno pot njene kasnejše zgodovine. Jugoslavija, ki so prišli v Združene države, so veliko doprinesli ameriški kulturi in napredku in posebno primerno se mi sdi, ko Vas pozdravljam kot jugoslovanskega veleposlanika, da posrdjavim obenem nečaka slovitga Nikole Tesle, čigar znanstveno delo je toliko pripomoglo k blagostanju in napredku Amerike in ostalega sveta.

Ameriški narod in njegova vlada se bošota dolgo spominjala junjske borbe, ki so jo vodili Jugoslovani sproti nadsevne sila očiščatek druge svetovne vojne—borbe, ki je stala Jugoslovani toliko življenj in povzročila strašno razdejavanje njihovih domov in posesti, kar pa predstavlja odlično doprinos h končnemu porazu ostiščatek sil, ki jih je očiščatek predstavljalo. Ameriško ljudstvo s sočutnim zanimanjem nasleduje napredek narodov Jugoslavije pri popraviljanju opustošene dežele v nedavni vojni, da dosežejo posamezno in skupaj s drugimi Združenimi narodi uresničenje starih idealov svobode in demokracije, ki so navduševali Združene narode k zmagi.

Upam, da se ne boste obotavljali obiskati mene in druge članke v Zdrženih državah tekom Vašega bivanja v tej deželi in vprašati za pomoč, ki bi jo želeli v gospodarstvu in političnem življenju svojo besedo in smo ponosni na to.

Na govor veleposlanika Kosanoviča: **Gospod predsednik: Ko Vam oddajam pisma, s katerimi me prizidij Federalne ljudske republike Jugoslavije akreditira kot njenega veleposlanika, želim poudariti globoko prijateljstvo, ki ga občutijo narodi Federalne ljudske republike Jugoslavije napram ameriškem ljudstvu.** Mnoge vezi vežejo ljudi moje in Vaše dežele. Jugoslovani ne bodo nikoli pozabili, da je bil predsednik Wilson tisti, ki je tako točno in popolno razumeval zgodovinske težnje Srbov, Hrvatov, Slovencev in Maceedoncev za ustanovitev zveze južnih Slovanov in ki jim je nudil tako veliko podporo. In če se tedaj naši napori niso popolnoma obnesli, so bile pač krive splošne razmere, ki so obstajale tiste čase. Niti nam ni mogoče nikdar pozabiti pravega prijatelja in zaščitnika, ki smo ga mi z drugimi svobodoljubnimi narodi sveta našli v velikem Franklinu D. Rooseveltu tekom težavnih let fašističnega nasilja. Besede njegove poslanice novembra 1941—"Niste pozabljeni in ne boste pozabljeni"—so bile objuba in pomoč v naših najtemnejših urah.

Številni Amerikanci jugoslovanskega porekla so moralno povezani—od delavcev in farmarjev do velikih raziskovalcev skrivnosti narave—ki so zmeraj skušali s pridnim delom in dobrim državljanstvom doprinesti kar največ mogoče za najboljše interese in razvoj te velike dežele. Toda več kot vse drugo je kri našega naroda, ki je bila prelita skupaj z ameriško v obeh svetovnih vojnah za načela samoodlobe narodov, za zaščito civilizacije in za svobodo človeštva. Teh vezi nobena časovna potežkoča ne more razmajati in pridobivajo še večji pomen pri graditvi in ohranitvi miru. Samo s težko borbo so narodi Jugoslavije dosegli svojo neodvisnost. Sledč svoji dedni udanosti za pravico in moralnost, se Jugoslovani nikoli niso obotavljali, na katero stran se podajo, ko je prišel odločilni trenutek. In tako so narodi moje dežele 27. marca 1941, ravnanje se kot vselej v svoji zgodovini, kadarkoli je bilo načelo svobode v nevarnosti—spontano zavrgli politično akomodacijo napram nemški tiraniji. In tako so od leta 1941 do 1945 pod ogromnimi potežkočami vodili borbo za osvoboditev pod vodstvom maršala Tita. Njihove žrtve so bile veličanske; toda prenašali so jih voljno, uverjeni, da je zmaga za načela Združenih narodov vredna vsake cene.

Tekom borbe proti nasilju in za uresničenje ljudskih aspiracij za demokracijo in svobodo in svobodno priložnost za Jugoslovani naleteli na velike potežkoče in napačno razumevanje. Za nas je vedno bil vir navdihnjene in poguma, kadar smo se spomnili Amerike izza dni George Washingtona, ki je tako plemenito posedoval te težnje in je premagal še večje potežkoče in nerazumevanje. In v najbolj težavnih dneh druge svetovne vojne je bila Jugoslavija rešena od istega duha, ki ga je izrazil Abraham Lincoln v tistem tragičnem momentu zgodovine Združenih držav—"Moj glavni cilj v tej veliki borbi je rešitev Unije".

Ta paralelnost v naših zgodovinah in v duhu naših narodov nas je zagočevala, da bodo naši napori in naše težnje našle razumevanje med ameriškim ljudstvom. To razumevanje je

tembolj dragoceno sedaj, ko so najbolj globoke želje naših narodov posvečene stalnemu miru in vse njihove energije obnovi življenja in gospodarstva naše tako kruto opustošene domovine—z velikim pomočjo, ki jo daje UNRRA, kateri Amerika prispeva v tako veliki meri.

Pri izpolnjevanju svojih narodnih dolžnosti sem imel priliko med drugo svetovno vojno, da sem preživel nekaj let z Združenimi državami in po svoji zmožnosti širil resnico o mojem narodu. V tisti dobi sem se bolj poučil o veličini tega ljudstva in moj občutek prijateljstva napram ameriškem ljudstvu se je močno ukoreninil. Ta izkušnja je živo priraščena v moji duši in mojem sreju, ko sem dospel v Washington, da prevzamem dolžnosti veleposlanika. Prezidij, ki me je obenem še obdržal kot člana kabineta, je s tem podčrtal važnost odgovornosti, ki mi je oddeljena,—mislija, gospod predsednik, ki jo z Vašo pomočjo upam izpolniti, da se utrdi prijateljstvo in razumevanje med Združenimi državami Amerike in Federalno ljudsko republiko Jugoslavijo.—SANS.

Dogodki na Srednjem vzhodu

LONDON.—ONA—Poznavalci razmer na Srednjem vzhodu trde, da se vrši v vseh deželah teh predelov pod krinko borbe proti komunizmu veličanska gonja proti vsem potencialnim elementom opozicije, katero žele iztrebiti s koreninami vred sedanje vladajoče klike. Čisto mogoče je, da se nahaja tudi nekaj komunistov med onimi, ki so bili do zdaj zaprti. Toda v Egiptu na primer so celo wafidisti, katerih edina krivdica je ta, da so v opoziciji proti absolutističnemu režimu kralja Farouka, obtoženi, da delajo za komuniste.

Nekoliko manj je znanega o nedavnih aretacijah v Siriji in Iraku, toda vsakdo ve, da gre rodbinam fevdalcev le za to, da si ohranijo svoj privilegirani položaj, katerega so jim začitile pred vsem velike sile.

Njihove pozicije so v zadnjem času nekoliko omajane, ker je bilo toliko kmetov in težakov vpoklicanih na delo na utrdbah, odkoder so se vrnili domov z zahtevami po reformah, katerih pa jim njihovi gospodarji nočejo priznati za nobeno ceno.

Velika Britanija je bila o aretacijah v Kairu in Bagdadu obveščena šele, ko je bilo vse končano—tako da ni mogla dati svojega naziranja o tem, ali so umestne ali ne. S tem, da delajo pod krinko antikomunizma, se nadejajo arabski fevdalci najti priznanje in odobrenje v zunanjem svetu, češ, da so se odločili za take mere le v prid Veliki Britaniji. V resnici pa so nastopili le proti takim elementom, ki bi utegnili postati nevarni njihovim lastnim zasebnim interesom.

Pionirji so nas obiskali

Topolšičica.—V sanatoriju v Topolšičici nas je okrog 300 borcev in oficirjev J. A. Več mesecev se zdravimo, ker smo hudo bolni na pljučih.

AFŽ Šoštanja nas čisto razvedri s svojim obiskom in lepimi koncerti pod vodstvom tov. Trobinove. 15. apr. pa smo bili nenačakovano presenečeni, ko smo zagledali pionirje, ki so prišli v goste. Tekmovali so med seboj v zbiranju jajčk—in nas obdarili s 500 pirhi. Še bolj pa so nas razveselili s svojim lepim koncertom. Okrog osemdeset jih je bilo in ko so se uvrstili in se je živ-zav polegel, so začeli s programom. Tov. Kmečeva, učiteljica iz Velenja, je vodila njihov zbor, kateremu je morala posvetiti prav gotovo mnogo pozornosti, predno je dosegel tako lep uspeh. Pesmi je sledil pozdrav pogumnega Tvrdka, deklaracije pionirjev Vite, Marije, Lojzke, Minke in Rozije. Mala Bosanka Francić Dušanka je v svojem jeziku deklamirala lepo pesmico.

Veseli in srečni smo sledili priručnemu programu. Ob odhodu pionirjev smo jih pospremlili do avtomobila. V slovo so nam zapeli: "Bratje le h soncu, svobodni..." in se odpeljali.—Mi pa smo odšli vsak v svojo bolniško sobo, še dolgo pa smo mislili o pridnih pionirjih iz Velenja, o

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje s 2. strani.)

slednje žrtve: kot talci so bili ustreljeni štirje, v partizanih sta padla dva, interniranih in preseljenih je bilo 8 ljudi, od teh sta umrla v tujini dva, v nemški vojski je padel eden, od domobrancev se niso vrnili štirje, likvidirana od partizanov je bila ena žena, ki pa najbrž ni imela posebne krivde.

Morda bi radi še vedeli kako se imamo po vojni. Pohvaliti se zaenkrat še ne moremo. Primanjkuje nam še tega in onega. Mnogo je tudi razprtije, zlasti ker nekateri težko občutijo posledice svojega ponašanja med vojno, krivdo zato pa iščejo povsod drugod kot tam, kjer v resnici je.

Politično življenje je zelo razgibno, mladinske organizacije, organizacije žena—AFŽ, Rdeči križ, OF in druge so zajele skoraj vse prebivalstvo.

Hotavlje imajo svoj krajevni ljudski odbor, ki združuje še pet okoliških vasi v upravno enoto. Ljudstvo se zbira na masovnih sestankih in zborovanjih, kjer rešuje gospodarske in socialne probleme. Mnogo bo še treba truda in naporov, da bodo začelne vse rane, ki jih je vsesela vojna. S složnim delom za obnovo pa bomo premagali vse težave, pri tem je posebno dobrodošla pomoč, ki jo nudite svojem in potrebnim rojakim onstran morja. Potrebe so ogromne, toda krepi naš misel, da je tudi Vaša poštvovalnost in naklonjenost do naše stvari velika, zato smo Vam iz srca hvaležni za iskazano pomoč.

S prednjimi vrsticami sem Ti hotel, dragi Anže, podati približno sliko, kako se nam je gojilo med vojno. Vem, da je moj opis nepopoln, saj bi, če bi hotel opisati vse, nastala cela knjiga. Pa mnogo se je že pozabilo, nekaj pa se bo še. Upajmo, da se bomo zaživeli v boljše življenje, katerega nam bo prinesla svoboda, za katero smo se borili. Mnogo pozdravov—Potočnik. John Bogatay.

Francoski denar se popravlja

PARIZ.—ONA—Navzile temu, da pričakujejo Francozi v prihodnjih tednih splošno povijanje plač in mezd—kar pomeni, da bo francoski frank manj vreden—je vendar zadnje dni cena dolarja na črnem trgu ogromno padla.

Uradni tečaj dolarja je 120 frankov za dolar. Na črnem trgu so ga kupovali in prodajali še pred tednom dni po 240 frankov, a danes (17. jul.) je še 205 frankov. Pred letom dni je bila cena 340 frankov.

Približno v isti meri so padle druge valute na francoskem trgu. V nekaterih francoskih finančnih krogih se zdaj že odkrito govori o tem, da bi bilo dobro znižati uradni tečaj na približno 150, zblizati ceni uradnega in črnega trga ter tako ubiti nelegalno špekulacijo.

Padec dolarja pripisujejo trem splošnim razlogom. Prvic, inflacijske tendence v Ameriki in draginja, ki tukaj neprestano narašča, drugič, porast francoske industrijske produkcije in tretjič, poraz komunistične stranke v francoski notranji politiki.

Najbrže je najvažnejši teh vzrokov naraščanje francoske produkcije, ker francoski trgovci zdaj raje nalagajo svoj denar v blago kot v dolarje, katerih vrednost v pogledu nakupne moči neprestano pada tudi v Ameriki. Iz teh razlogov je nastal položaj, da je bilo preveč dolarjev na ponudbo in tečaj je začel padati. Vsa francoska javnost, od kmeta do obrtnika in meščana, pa je zadohila novo zaupanje v svoj domači trg in je začela kupovati domače vrednostne papirje, delnice itd. Posledica tega bo, da bo Francija jako draga dežela za turiste.

otročih velejskih rudarjev, katerih očetje so nekdanji največ trpeli, danes pa s svojim delom obnavljajo domovino. Veselimo se dneva, ko se bodo veselili pionirji spet vrnili k nam.—T. K.

Ta delavka, ki jo vidite na sliki, je slepa po vidu, ne pa po razumu. Je članica unije CIO v New Yorku in v opoldanskem odmoru zbira podpise na peticijo za stavko odjemalcev. "Zavežem se, da bom kupoval le najpotrebnejše stvari, dokler kongres ne sprejme zakona za elektivno O.P.A." je rečeno na peticiji.

MRTVA SRCA

Povest
SPISAL DR. IVAN TAVČAR

(Nadaljevanje)

"Mene pa vendar hočete ukovati...!"
"Potrpi, takoj zveš vse! Imel sem torej mladega prijatelja. Imel je ponižno, mehko naravo, in dobri prijatelji so smeli na njem drva cepiti, tako pohleven je bil. Njegova največja nesreča pa ni bila ta krotka in nad vso mero ponižna narava. Največja nesreča je bila mlada, prekrasna žena, ki ni bila niti ponižna, niti mehka! V hišo sem prihajal in ta ponižni in dobri človek me je še sam vabil. Ako me ni bilo en dan, je vprašal takoj: kje si tičal, da te ni bilo? In tudi žena me je tedaj vedno vpraševala, kje sem ostal, da me ni bilo.

Zategadelj sem prihajal, prav obilokrat prihajal. Dobri prijatelj pa me je puščal pri svoji ženi, hodil po svojih hlevih ter se veselil tistih svojih volov, ki jih je potem drago prodajal na Primorsko ali Bog ve kam. Jaz pa sem tičal pri ženi in drobil sem ji sladke besede. Bil sem človek, v katerem so kipele vse strasti. In tedaj sem še tudi obilo denarjev imel, ki jih sedaj nimam! Privadila se me je počasi; tako zelo se me je privadila, da sem jo smel nekega dne poljubiti v lice, dasi je bila žena mojega prijatelja, bratranca mojega Vida!"

"Čemu mi govorite o teh ostudnostih!"
Srdito je vstala s sedeža. Prijel jo je za roko ter jo s silo potisnil na stol.

"Tu sedi in poslušaj! Sama si hotela tako, torej poslušaj in izprij, kar si si natočila. Da, draga, na Višavi se je vse to godilo. In tisti osleparjen revež je bil moj bratranec Vid, ki je potem v širni svet pobežnil ter pustil na Višavi drobno in krasno ženo svojo. Morda si kdaj kaj čula o tem. Mogoče! Dolgo je od tedaj. Gotovo pa nisi do danes vedela, čemu jo je ta ponižni Vid potegnil v daljni svet. Sedaj boš zvedela vse!

Nekega večera je bilo. S Klaro, tako je bilo ime Vidovi ženi, sva se šetala po temni gozdni poti. Mož je bil odrinil s puško nekamo na polje. Morda je hotel vbrabice streljati, ki so mu vzhajali v proso. Čemu naj bi tičal doma, saj je bila žena v dobrih rokah, haha! Po temnem potu sva se izprehajala, a jaz sem grešil na temnoto. Tik starega kostanja sem poljubil ženo bližnjega svojega na sladka njena usta. Ubogi Vid pa je tičal za kostanjem. Vse je videl in vse slišal. A ne, da me je s strelom kakor steklega psa podrl na tla, je grizel jezik in molčal. Ponoči pa je spravlil svojega otročiča v potno torbo ter izginil čez gore. Takšen ponižen človek je bil bratranec moj, Vid!"

"Moj Bog, čemu mi vse to pripovedujete?"
vpraša hči nestrpljivo.

"Čemu? Takoj zveš in še prezgodaj. Kakor sem rekel, je izginil naš preponižni Vid čez gore. Tu na Višavi pa je ostala vitka njegova žena. Kaj je nama ostajalo, nego sladka ljubezen? In tej sva se tudi vdala z vso silo kipečih src. Končno pa se človek naveliča vsake ženske, in če je krasna kakor boginja. Tudi Klara sem se naveličal. No, ali vse to ne spada semkaj!

Spoznal sem se s tvojo materjo, in ker mi ni kazalo, za vse večne čase nositi bremena skrivne ljubezni, sem se oženil. Morda si zopet čula, da se je na dan poroke moje ustrelila gospa

z Višave. Govorilo se je bilo, ali končno je obveljalo mnenje, da se je usmrtila zavoljo tuje in žalosti.

Dobri ljudje so dejali, da ni mogla prenašati pušobe na Višavi, videč srečo in veselje na Nižavi. Prav mi je bilo tako, Ali v resnici se je ustrelila zavoljo mene in ne zavoljo nezvestobe moževe, ki jo je bil zapustil ter odrinil v široki svet. To pa še ni vse. Zveza moja s Klaro ni ostala brez nasledkov. Dobila sva sina in ta sin..."

"In ta sin!" Strastno se je dvignila Meta. Vsa kri ji zapusti lice. Oči se ji široko odpro in v grozi in strahu zre svojemu roditelju v trdi obraz. S tresočo roko se opre na mizo in ponavlja z zamolklim glasom: "In ta sin?"

"Da, da, ta sin je Filip Tekstor!"
"Filip Tekstor!" zdihe. Obide jo slabost. Po parketu se je zgrudila, da je niso vzdržale roke roditeljeve, ki je toliko gorja povzročil otroku svojemu..."

Drugo jutro je odhajal knez Janez Evangelist. Pred Nižavo stoji njegov voz in konja se penita v srebrno-kovani opravi. Tudi drugih vozov se je bilo nabralo in vse je čakalo na odhod. Hlapci so pohajkovali med vozovi ter pričakovali gospodov.

Naposled stopi škof iz poslopja z vso množico spremljevalcev. Prišel je tudi hišni gospodar.

Ko stopi knez na dvor, pade na kolena ljudstvo, ki je bilo prišlo "gledat". Janez Evangelist se ozre po navzočih ljudeh, povzdigne belo drobno rokico in jih blagoslovi, leno in takisto življenja trudno.

Potem se obrne k hišnemu gospodarju.
"Da se zopet kmalu vidimo, gospod Malec! Vero imate! Vi ste naš mož!"

Zbranim gospodom pa reče: "Gospod Blagor, želja moja je, da pridete k meni!"

Z župnikom sedeta v voz. Kmalu potem odredra vsa vrsta tja v pogorje, v deželo, kjer je hotel knez deliti birmo.

Pred Nižavo pa ostane Ernest Malec, in dolgo časa zre za odhajajočimi.

"Vero imate!"
Ali res?
Ernest Malec je bil tedaj pač v takih okolščinah, da ni smel imeti—nikake vere!

Sedemnajsto poglavje

Prosim te, tujka ljubezniva,
V me ne vpiraj temnih oči,
Da se ljubezen nepremagljiva
V mojem srcu ne obudi.
Simon Jenko.

Tisto jutro, ko je knez in škof zapustil Nižavo, je bilo tudi na višavskem dvorišču več življenja negoli navadnega dni. Iz hleva sta bila hlapca izvlekla starega, koščenega konja, ki je dosedaj vlačil plug in brano po graščinskih njivah, ali pa vozil butarice in hlode po gozdnih, blatnih potih. Malokdaj je užil kaj osvaja, zategadelj so štrlele kosti z njega, kakor štrli ostro kamenje iz neplovnega Krasa. Nerad je zapuščal prijetne svoje jasl in skoraj spehali so ga na plan pred hlevom, kjer ga je pes ob verigi sprejel z glasnim lajanjem.

(Dalje prihodnjič)

V drinavi Washington je bil ponovno nominiran za poslanca znan delavski kongresnik Hugh De Lacy, ki ga je videti na sliki s svojima dvema hčerkama.

no v breg, kjer je kopnel sneg in so se pokazale temne lise, ki so postajale iz dneva v dan večje. Še malo, pa ne bo nikjer več snega in češnja bo vzcvetela. Ko bo sad zorel, bosta prišla France in Ivanka. "Mati, ali so že češnje?" jo bosta pozdravljala včasih ob sobotah zvečer.

Marjeta se je bližala že sedemdesetemu letu in je tako težko čakala, da se otroka vrne. Njeno zdravje je bilo vedno slabše, posebno v zimskih mesecih jo je včasih napadlo, da se je bala, da bo umrla. Toda ni smela umreti, dokler se enkrat ne vidi svoja otroka. Koga naj vprašata ob vrnitvi, če bi bila hiša prazna: "Ali so že češnje?"

Tudi v prejšnjih letih jo je večkrat napadla bolezen, toda misel, da prideta v soboto France in Ivanka, da jim mora pripraviti perilo in skuhati večerjo, ji je pomagala pregnati bolezen. Tudi sedaj jo je samo misel, da mora počakati njune vrnitve, držala pokoncu.

France je šel že leta ena in štiridesetega v gozd, Ivanka pa so tri in štiridesetega odpeljali v internacijo. Tako je ostala sama. Toda niso je pustili v miru. Marsikdaj so ponoči vdrli v njeno hišo, jo vrgli iz postelje in jo suvali čez prag. Da je malovrednica, ker je rodila takega sina, so kričali nad njo. Ko so jo suvali in psovali, se skoraj ni zmenila za to. Toda, ko so obkladali Franceta z najgršimi prihmki, se je komaj premagala, da jim ni skočila v obraz. Njen sin—baraba? Gledala ga je v duhu. Velik in močan in če bi prišel s puško, bi se ti pritlikavec kar poskrili. Pa bo že prišel. Ni jim verjela, ko so se ji rogali, da ga nikoli več ne bo videla. Ni jim verjela, ko so ga psovali, da je na napačni poti. On že ve, kaj dela. Vrnil se bo in oni bodo izginili, kakor bi jih odpihnil veter. Takrat bodo zorelo češnje in ko bo nasmejan vprašal: "Mati, ali so že češnje?" bo pozabljeno vse trpljenje.

(Konec prihodnjič.)

Pismo iz Laškega

Laško. — Naš kraj dobiva svoje prejšnje lice. Sola je, polj streho, v Domu ljudske prosvete smo uredili kino, ki igra štrikrat tedensko. Popravili smo oder, kjer so že tretjič nastopili člani našega pevskega društva "Hum" z veselo spevoigrjo: "Na Trški gori." Ljudstvo si želi po trudopolnem delu tudi razvedrila, kar dokazujeta lepi obiski prirediteljcev.

Razni mali oglasi

2-STORY BUILDING
Brick - Business house
On corner - Hot water heat
2624 W. 51st St.
2nd floor - Owner rear

MASSEUSE, 27-40
reliable, capable, shoulder responsibility. Apply now

36 W. Randolph St., Suite 508
or for appt. phone DEA 6439

WOMEN OR GIRLS
OPERATOR AND SPECIAL
MACHINE OPERATORS
for manufacturing skirts

Skilled or semi-skilled - Steady work
CHICAGO SPORTWEAR CO. INC.
317 W. Adams Street - 6th Floor

MEN or WOMEN
Sausage Linkers,
Casing Flushers, Boners and
General Help in Packing Plant
1152 W. Fulton St.

tev. Naša dvorana je bila že tretjič nabito polna. Polzelani so nam nudili z igro "Raztrganci" lep užitek, pred par dnevi pa mladi dijaki celjske gimnazije s svojo akademijo, ki je s svojimi ljubkimi točkami žela simpatije.

V tednu cest je bilo kaj živo po naših cestah. Poleg starejših si videl tudi šolsko deco s krampi, lopatami, samokolnico in motikami pri obnovi in čiščenju naše ceste. Ustanovili smo si obnovitveno združbo, ki nudi članom šipe, strešno opeko in drug material. Nabavna združba s štirimi podružnicami ima polne roke dela, marsikaj si že lahko nabaviš tudi v prosti prodaji. Na trgu pa te razveselijo prve okusne češnje. Hitro napreduje obnova Gasilskega doma, ki bo poleg obnovljene šole najlepši uspeh udarniškega dela.

Pred letom dni še popolnoma porušena pivovarna že vasi ter pripravljiva pivo.

Razni mali oglasi

Male
HELPER TO ASSIST
MAINTENANCE MAN
75c an hour
Phone: Arm. 6261
Between 7 and 9 P. M.

SHEET METAL WORKERS
Earn highest pay - Work outside
—We need now—
GUTTER and SKYLIGHT SHEET

METAL WORKERS
Steady Position
Call:

SERVICE SHEET METAL WORKS
3962 S. Cottage Grove Ave.
Tel. Oak 4577

2 AUTO MECHANICS
EXPERIENCED
5 1/2 Days Guaranteed
and 50-50

Plenty of work to make money
Excellent working conditions
Come ready to work

Ask for Mr. Walter
PONTIAC DEALER
5010 Irving Park
Pen. 3436

Attention Tailors

Living on Southwest, West or Northwest Side
Spend more time with your families and loved ones instead of on transportation
We have factories closer to your home

We need at once
POCKET MAKERS
LINING MAKERS
SLEEVE MAKERS
SPECIAL MACHINE OPERATORS
SLEEVE SEWERS AND FINISHERS
And others for hand and machine work

Excellent opportunity to learn the tailoring trade
Steady work - Paid vacations
Added incentive to all who work steadily for 3 months will receive cash bonus of \$25.00 in addition to regular wages. Apply

2754 S. Central Park Avenue
Corner of 28th Street

MAIER-LAVATY
COAT SHOP

NAROČNIKOM
Datum v oklepaju, na primer (July 31, 1946), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Ponovite jo pravčasno, da se vam list ne ustavi

Razni mali oglasi

OPERATORS AND PINKERS
on ladies' house coats. High pay rate. Steady work. Free hospitalization. Paid vacation. Apply at once.
H. HYMAN & CO.
230 S. Franklin Street

20% on your investment.
2 story brick. 7 furnished apartments. 3-3's & 4-2's. Private baths. Automatic oil heat. Excellent location. 2 room cozy, comfortable apartment available. \$10,000 cash required to handle. Income \$3,500.
Call HEMlock 7896 after 3:30 P. M. Daily. All day Saturday and Sunday.

Women and Girls

Experienced
For light work
on Double Needle Sewing Machines

Sterline Showers

521 W. Monroe St.
Franklin 1544

Girls and Women

Day or night work
Full or part time
Light work
Seated at benches folding Christmas cards
Excellent working conditions
Good Pay

Henry Fayette, Inc.

1616 N. Mozart St.
Near California & Nrtoh Ave.

MEN and WOMEN

SPECIAL MACHINE OPERATORS

POCKET MAKERS IN PANTS SHOP

With or without experience

Pleasant, comfortable light work - Highest Pay

Health and Hospitalization

Insurance

Steady work Paid vacations

Added incentive to all who work steadily for 3 months will receive cash bonus of \$25.00 in addition to regular wages

Near Laraabee and Webster

MAIER-LAVATY CO.
2141 Lincoln Avenue

Razni mali oglasi

MOPPERS, JANITORS
from 5 PM-1 AM
JANITRESSES from 9:30 PM-1 AM
PM. Top Wages. See Superintendent after 4:30 PM.—Old Co. Building, 407 S. Dearborn.

POLISHERS, BUFFERS, INSPECTORS
Top rates - Steady work
Day or Nights Shifts
Apply
1430 W. Roosevelt Road

GENERAL OFFICE GIRL
needed at once. Permanent position. Good starting salary. 5 day - 5 day week. Good working conditions. MID SOUTH SUPPLY
2417 S. Wabash Ave., 1. Fl. or phone CALUMET 6381

CARPENTER
for assembly of parlor furniture frames—Also helper for both

LIBERTY CABINET FURNITURE CO.
2120 W. Grand Ave.

WOMEN
needed to learn soldering
Clean, steady work
5 day week
H. C. EVANS & CO.
1528 W. Adams Street

GIRLS and WOMEN
We need more girls and women who would like to do
Shipping - Packing
Punch Press - Wiring
Spot Welding and Assembly
Minimum starting rate for experienced workers 70c per hour. offer you group insurance - vacation and steady work days nights. Come in today.

REFLECTOR HARDWARE CORP.
2235 S. Western Ave.

ALI GLEDATE ZA DOBRO PLAČO IN STABILNOST
Telefon kompanija ima na takih prilik

za HIŠNICE (JANITRESSES)

Takoj od začetka plača 72 1/2 uro, po treh mesecih 77 1/2 uro, in po šestih mesecih po 82 1/2 uro

ŽENSKJE ZA ČIŠČENJE V VSD
DELHI MESTA
Delovne ure od 5:30 pop. do ure ponoči.

Oglasite se pri ILLINOIS BELL TELEPHONE COMPANY

V uposlovalnem uradu za ženske v prtiličju
309 W. WASHINGTON

V Prosveti so dnevne strani in delavske vesti. Ali čitate vsak dan?

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETA

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in prijete eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člano ali nečlano \$6.00 na eno leto naročnino. Ker pa člani še plačajo pri zaslugi \$1.20 na tednik, se jim to prijete k naročnini. Torej sedaj ni vroka rešba, da je list predrag za člano SNPJ. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list, tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročnik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročnik, bode moral doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročnika.

Cena listu Prosveta je:
Za Združ. države in Kanado \$6.00
Za Chicago in okolico je \$7.50
1 tednik in 4.80
2 tednika in 3.80
3 tednike in 2.40
4 tednike in 1.20
5 tednikov in ..... nič
Za Evropo je \$9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

PROSVETA, SNPJ,
2657 So. Lawndale Ave.
Chicago 23, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto \$.....
1. Ime Čl. družine št. ....
Naslov .....

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od naslednjega članov moje družine:
2. .... Čl. družine št. ....
3. .... Čl. družine št. ....
4. .... Čl. družine št. ....
5. .... Čl. družine št. ....

Mesto..... Driava.....
Nov naročnik Star naročnik

Češnja

Gaber

Proti koncu aprila se je razcvetela Marjetina češnja. To je bilo edino drevo na njenem vrtu. In sam vrt je meril komaj nekaj kvadratnih metrov. Nekdaj je bil tam samo prostor za smeti, po katerem sta brskali dve kuri, v kotu pa je rasel košat bezgov grm. Potem so zasadili v sredini češnjo. Takrat sta bila France in Ivanka še otroka.

Marjeta se rada spominja tistih dni. To ji je uteha in najlepše razvedrilo, čeprav ne more reči, da je bilo takrat življenje lahko. Mož je ubilo, ko sta bila otroka še čisto majhna. Tako se je odslej sama ubijala z njima. Hodila je na dnine, za perico, za poljsko delavko, za postrežnico. S tem ni mnogo zaslužila in otrokoma je mogla lepati življenje samo s pripovedovanjem pravljic, kadar ni bila preveč utrujena. Sama pa sta si ga lepšala še z otroškimi sanjami.

Eno izmed velikih njunih sanj so bile češnje. Debele, temnordeče češnje.

"Mama, češnje," sta vsako leto s krikom prihitala od cerkve, ko je Vipavec prvič pripeljal češnje. In ko sta jih počasi zobala in tudi še potem, nedeljo za nedeljo, sta sanjala o srečni deželi, kjer rastejo češnje, debe-

le, temnordeče. V njihovih krajih so rasle samo drobnice.

"Ko bi jaz bil tam, bi bil vedno na drevsih," je sanjal France.

"Ko bi jih jaz prodajala, bi jedla, jedla," je dejala Ivanka in oči so se ji zasvetile.

In neprestano sta spraševala mater: "Zakaj pri nas ne rastejo takšne češnje?"

Nekoč pa je drevsičar pripeljal pod cerkev poln voz mladih drevesc. Ko je vse prodal, mu je ostala le še mlada češnja. To so kupili. Ker je bila kriva in je nekoliko zakrčljala v rasti, so dali zanjo samo deset krajcarjev.

Potem so je vsadili med smeti. Takrat je bila Marjeta sama kot otrok. Vsi trije so gledali češnjo kot največje bogastvo in kot da bo že naslednje leto rodila.

In češnja je rasla, kot sta rasla otroka. Neke pomladi se je razcvetela. Potem so hodili dan na dan gledat, če bo kaj sadu. Ko je cvetje odpadlo, so se pokazale majhne, zelene buničice. Teh buničic je bilo vse polno. Toda čim bolj so se debelile, tem manj jih je bilo. Do poletja jih je ostalo gori samo deset. Te pa so bile debele, temnordeče češnje. Takrat je bilo Francetu trinajst, Ivanki pa enajst let.

Pozneje je postal France fant, Ivanka dekle, lepo, malo dekle. Takrat je bila češnja že košato drevo. Skoraj vsako leto se je

razcvetela in sredi julija je bila polna temnordečih češenj. Franceta in Ivanke ni bilo več doma. Oba sta bila v Ljubljani. France je delal v tovarni, Ivanka pa je šivala v neki oblačilni trgovini. Vsako soboto pa sta prišla domov.

"Ali so že češnje?" je bilo julija vedno njuno prvo vprašanje. In ko so zorele, sta vedno najprej splezala na drevo. France je šel v vršiček, ker so bile tam najlepše in najdebelejše češnje, Ivanka pa se je zibala na debeli stranski veji...

Češnja je cvetela in Marjeta je slonelna na oknu in se udajala spominom. Mesec je sijal in v blede mesečini se je videla razcvetela češnja, kot bi bila zavit v belo kopreno. Izgledala je kot nevesta. Tako je bila Ivanka, če bi ji ne ubili ženina. Toda prišli bodo lepši časi in mogoče bo srečala še koga, ki mu bo lahko podarila srce.

Marjeta je sanjala o preteklih dneh in je gledala v prihodnost. Ko bodo češnje zorele, bosta prišla domov, France iz gozda, Ivanka iz Nemčije. Ali pa se bosta vrnila že prej. Pravijo, da bo vsak čas konec.

Ze četrto pomlad čaka Marjeta na konec vojne in čaka na Franceta in Ivanke. Ljudje so vsako leto govorili: "Da bi le zima minila, potem bi prišla pomlad in na poletje bo konec. In Marjeta je molila, da bi čimprej minila zima. Ko se je umikala, je radostno gledala skozi ok-